היינו מדמע ואידך קנסא הוא ומקנסא לא ילפינן ולמאן דיליף קנסא מקנסא כל הני למה לי צריכא דאי תנא מטמא אי תרומה הוה אמינא משום דקא מפסיד לה לגמרי ואי מטמא חולין [א]משום [ב]דאסור לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל אבל מדמע אימא לא ואי אשמעינן מדמע משום דשכיח אבל מטמא דלא שכיח אימא לא ואי אשמעינן מטמא ומדמע משום דלא קים ליה בדרבה מיניה אבל מנסך דקים ליה בדרבה מיניה אימא לא קא משמע לן כדרבי ירמיה ולהא [ג]דתני אבוה דר' אבין בראשונה היו אומרים המטמא והמנסך חזרו לומר אף המדמע כל הני למה לי צריכא דאי אשמעינן מטמא משום דלא קים ליה בדרבה מיניה אבל מנסך דקים ליה בדרבה מיניה אימא לא ואי אשמעינן מנסך משום דקא מפסיד ליה לגמרי אבל מטמא דלא מפסיד ליה לגמרי אימא לא ואי אשמעינן הני תרתי משום דהפסד מרובה אבל מדמע דהפסד מועט אימא לא צריכא אמר חזקיה דבר תורה אחד שוגג ואחד מזיד חייב מאי טעמא [ד]היזק שאינו ניכר שמיה היזק ומה טעם אמרו בשוגג פטור כדי שיודיעו אי הכי אפילו במזיד נמי השתא לאוזוקי קא מכוין אודועי לא מודע ליה ור' יוחנן אמר [ה]דבר תורה אחד שוגג ואחד מזיד פטור מאי טעמא היזק שאינו ניכר לא שמיה היזק ומה טעם אמרו במזיד חייב שלא יהא כל אחד ואחד הולך ומטמא טהרותיו של חבירו ואומר פטור אני תנן[ו] הכהנים שפגלו במקדש מזידים חייבין ותני עלה [ז]מפני תיקון העולם ואי אמרת היזק שאינו ניכר שמיה היזק האי שוגגין פטורין מפני תיקון העולם מיבעי ליה הכי נמי קאמר [ח]מזידין חייבין הא שוגגין פטורין מפני תיקון העולם מתיב רבי אלעזר [ט]העושה מלאכה במי חטאת ובפרת חטאת פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים ואי אמרת היזק שאינו ניכר שמיה היזק בדיני אדם נמי לחייב הוא מותיב לה והוא מפרק לה [י]פרה שהכניסה לרבקה על מנת שתינק ותדוש מי חטאת ששקל בהן משקלות והאמר רבא מי חטאת ששקל

מהדר מייב ת"ל קסבר דאפסד לגמרי לגמרי בלא הגבהה ולא דמי לעקירה והגמה דשנת ת"ל אפסד דרבי ירמיה פליג אדרבי אבין וכן משמע דאמר במרובה (כ"ק דף ע:) דאמר ליה זרוק גינוטתיך לחלרי ותקני לי גינוטתיך ופריך מדמטי לאוויר חלרו קנה ומתמייב בנפשו לא הוי עד דניימי ומשני בשאומר לה תקני לי גינוטתיך עד שתנוח והיינו דלא כרבי אבין דלרבי אבין לא צריך לאוקומי הכי דעקירה לורך הנחה היא וכן משמע בהגחל בחרש (שם דף קיח.) דקאמר בראשונה היו אומרים המטמא והמדמע חזרו לומר אף המנסך ומפרש מעיקרא סבור כרבי אבין ולבסוף כרבי ירמיה ועוד י"ל דטעמא דשמואל אף ע"ג דהגבהה לאו לורך הניסון הוא אפ"ה הכי פטור כיון דאשעת ניסון לא מחייב דקיס ליה בדרבה מיניה אשעת הגבהה נמי מיפטר דאמר לו הרי שלך לפניך כמו תרומה ונטמאת דכמו דאם נפלו אחר אומר לו הרי שלך לפניך הכי נמי כי ניסך ליה איהו אע"ג דמנסך ליה בידים כיון דקים ליה בדרבה מיניה ורב סבר כיון דבשעת הגבהה לא שייך למימר דקים ליה בדרבה מיניה יש לחייב מחמת הגבהה אבל מה שיעשה בידים אמרי כן אע"ג דהיתה שעתא קים ליה בדרבה מיניה: **משום** דקא מפסיד ליה לגמרי.

הן קוגיא כר' יוחנן דאמר היזק שאינו ניכר שמיה היזק דלחזקיה הוה ליה לאגרוכיה לפטורא:

בראשונה היו אומרים המטמא והמנסך. בהגחל בחרש (שם קיח.) כתובה אפכא וזו אחת מסוגיות הפוכות[יא]:

שלא יהא כל אחד ואחד כו'. הקשה ה"ר אפריים הא דתנן בפרק עד כמה (נכורות דף כח:) דן את הדין טימא את הטהור מה שעשה עשוי ושלם מביאו ואמאי והא שוגג הוא ומאן דמוקי לה כר"מ דדאין דינא דגרמי ליתא דלקמן קיים ר"מ שוגג אבו מזיד אבל למאן דמוקי אפילו כרבנן (א) ובנגע בהו שרץ קשה לר' יוחנן אמאי מייב ומיהו לחזקיה אתי שפיר דלא שייך למיפטריה כדי שיודיעו ותירץ דהתם פשע דמה היה לו לטמאותה כדי להחזיק דבריו והוי כמו מזיד דהכא וא"ת בעיבור את הטמא שעיבור עם פירותיו לפטור לחזקיה כדי שיודיעו ויש לומר דאין רגילות שיחזור מהוראתו אלא ע"י אחרים הלכך לא מיישינן[יב]: **ותני** עלה **מפני** תיקון העולם. כדוב ספרים גרסינן דמתניתין הכהנים שפיגלו במקדש שוגגין פטורין מזידין חייבין ופריך משום דמשמע ליה דמפני תיקון העולם דקתני בברייתא קאי אמזידין חייבין דקתני לבסוף והכי איתא בתוספתא [פ"ג] בראשונה היו אומרים המטמא והמנסך חזרו לומר אף המדמע בשוגג פטור מזיד חייב מפני תיקון העולם הכהנים שפגלו במקדש שוגגין פטורין מזידין חייבין מפני תקון העולם וקשה דמרישא דהמטמא והמדמע והמנסך דקיימי בהו הוה ליה למיפרך לכך נראה דלא גרסינן דמתני' שוגגין פטורין וברייתא דהכא לאו היינו דתוספתא דהתם שהבאתי ומשני תיקון העולם לחיוקא קאי וכה"ג משני לקמן (דף נה:) אחטאת גזולה שלא נודעה לבעים: **העושה** מלאכה במי חטאת ובפרת חטאת. מעובד דומיא דעבד דרשין דעלה עליה זכר פסולה אע"ג דממילא כיון דניחא להו לבעלים וה"ה דכי עביד חבירו בידים וניחא ליה לאותו שעושה דמיתרצי נמי מעובד מ"מ: **בדיני** אדם נמי לייחייב. וא"ת והרי נורס אחן פרטו של חבירו דפטור כדאמר בפ"ב דזבחים[יב] (כה:) ובהגחל קמא (ב"ק כח.) משום דכולהו שורין לאו לגבי מזבח קיימי ופריך הכא מהך דהעושה מלאכה משמע דוקא מלאכה דלא מיעבר הזיקא ומשני דנקט מלאכה דלרבותא דאע"ג דלא מיעבר מיחייב בדיני שמים לא עביד ליה אלא כהיתר שאינו ניכר: הא

מסורת הש"ס

א) [סוטה ל: מה ו:], ב) ב"ק קח. ע"ש, ג) [לעיל מא. מד: מ"ק יג. בכורות לה. ב"ק ה.], ד) [לקמן נד: וש"נ, ה) [חוס' פ"ג], ו) ב"ק ט. ולקמ, ז) [שמות כא], ח) [שמואל ג כח], ט) [עי' חוס' מנחות נח: ד"ה ולאכה דאמרי ודע דבתוספתא דגיטין פ"ב הי"ב תניא כמו דאיתא בב"ק], י) [וע"ע חוס' סנהדרין נ: ד"ה שבירכן], כ) [לא נמצא מזה כלום בכל מסכת זבחים].

הגהות הב"ח

(א) חוס' ד"ה אלא וכו' אפי' כרבנן ובאמת כהו ערך:

מוסף רש"י

שייך לעמוד קודם לברגא. לפרוש נלקך כסף נוטלנתא דיתמי, ולמזוני. מזון האשה והבנות והיתומים, ולקבורה. לקבורת אמת מי היתומים, מזבנינן. נמכר דיתמי בלא אברותא. שראין שהות ומתון לדבר (כתובות פז:). המטמא. טהרות של חבירו, והמדמע. תרומה נחולין של חבירו, דמחיל לה, דמיכמי ליה לחטיעיהו לכהנים בדמי תרומה, דהייהו כחל, ולא חזי אלא לכהנים, והמנסך. יין של חבירו לעבודת כוכבים (חולין מא.). בשוגג. אלא יש שהיא תרומה ולא ידע שהוא נאסר בניסוך זה, אי הפטור יין אלו הוא (שם). פטור. מלשלם, ואע"ג דמאיך בשוגג חייב, מקרקעות לן (ב"ק כו.) אדם מועד לעולם בין ער בין יבן בין שוגג בין מזיד, הכא בחיק שאינו ניכר הוא ולא שמיה בחיק (שם). במזיד חייב. לשלם לקנסוה רבנן, ומשום דקים ליה בדרבה מיניה לא מיפטר, ואע"ג דחייב מיתה משום פגולת סוכנים, ואפילו לא אתרו בו אלא מיקבל קרי"ל מיני מיתות שוגגין פטורין מלשלם, הכא חייב אפילו אתרו ביה, כדאוקימנא בעשמא משום דאנגהיה על מנת לאוסרו מיחייב לשלומי, ומתחייב בנפשו לא הוי עד שעת ניסוך (שם). ע"כ שייך לעמוד הקודם

דאסור לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל. משום תקנת תרומה (קוטה ל:). בראשונה היו אומרים המטמא. טהרותיו של חבירו, והמנסך. יין של חבירו לע"ז, דאע"ג דקמיה מנח ואין היזקו ניכר משלם (ב"ק קיז.). היזק שאינו ניכר. הכא בעניני הוא (חולין יג.). שהרי טהרותיו מונחות לפניו ואין היזק ניכר כלל (בכורות לה.). הכהנים שפגלו במקדש מזידים חייבים. לשלם לנעלים דמי קרבן (מנחות נח:). העושה מלאכה במי חטאת. שקל כנגדן משקולות, ופרה וכל מעשיה נעשין במלאכה (ב"ק צח. וכעי"ז שם נז.).

עין משפט נר מצוה

נד א מיי' פט"ז מהלכות טומאת אוכלין הלכה ט:

נה ב מיי' פ"ז מהלכות מוכל ומזיק הלכה ח ג טוש"ע מ"מ סימן שפה סעיף ח [ובכרב אלפס כ"ק פ"א דף כ ע"ב ובהרא"ש שם סימן ח]:

נו ג מיי' שם הלכה ד [וטע"מ בהשגות ומע"מ]:

נז ד מיי' שם הלכה ה (וטע"מ בכ"מ):

תוספות ריא"ד

נפסל בכך חייבין ואם היו שוגגין פטורים מלשלם הקרבן לבעלים אמר חזקיה דבר תורה אחד שוגג ואחד מזיד חייב מ"ש היזק שאינו ניכר וקי"ל אדם מועד לעולם בין שוגג בין מזיד ומה טעם אמרו בשוגג פטור כדי שיודיעונו שטימא או דמע דאי מחייבין ליה לא מודע ליה ואכיל איסורא. ור' יוחנן אמר דבר תורה אחד שוגג ואחד מזיד פטור היזק שאינו ניכר לאו שמיה היזק ומה טעם אמרו במזיד חייב שלא יהא כל אחד ואחד הולך ומטמא טהרותיו של חבירו ואומר פטור אני. פי' אע"ג דלאו שמיה היזק גדול הוא מגרמא דניזקין דאפילו מאן דאמר גרמא בניזקין פטור הכא מיחייב מפני שעושה מעשה בידים אבל בגרמא ליכא מעשה בידים וכל הני דמתני' טמא ומדמע ומנסך ומפגל אית בהו מעשה מה שאין כן בגרמא דמפגל נמי אע"פ שבדבור בעלמא הוא מעשה גמור יש שם שהוא שוחט חוזק באותו הדיבור ופוסלו בידים: ובפרקין דלעיל אמרן אמר אבי' נקיטינן טימא טהרותיו של חבירו ומת לא קנסו בנו אחריו מאי טעמא היזק שאינו ניכר לאו שמיה היזק וקנסא דרבנן הוא לדידיה קנסו רבנן לבריה לא קנסו רבנן ריש ללמוד מכאן דאע"ג דרבנן דינא דגרמי כדאמרינן בפ' הגזל ומאכיל אם מת קודם ששילם בנו פטור מלשלם

ו) שהרי היזק שאינו ניכר הוא גדול מגרמא ואפילו הכי בנו פטור:

ו) נראה דר"ל שהרי אפי' לר"מ דס"ל לקמן דקנסו שוגג אפי' מזיד מ"מ בגרמי ס"ל דבשוגג פטור וכמו שכתב רביט לקמן ע"ש.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com